

Pytt från VÄRMLANDS SLÄKTFORSKARFÖRENING

1988:2

BESYNNERLIGA HÄNDELSE

Under 1700-talet kom bestämmelser om att prästerna skulle föra statistik över folkmängd och sjukdomar, m. "Besynnerliga händelser" och "hvad märkvärdigt i de tre naturens riken sig tilldragit" var något som prästerna måste skriva ner varje år. Här nedan följer ett par exempel på vad en präst noterat:

1751. Ett soldatebarn här i församlingen som blifvit födt med ett uti trenne delar klufvit hufvud. Detta barnet har efter födelsen litet eller intet till den öfriga kroppen vuxit, men hufvudet ansenligen tilltagit, hvars tre delar endast sammanhenga, medelst det öfver hufvudet varande skinnet. Barnets ålder befinnes vara 4 år.

1752. Det 1751 upptecknade soldatebarnet med det i trenne delar klufna hufvudet lefver ännu, och befinnes i samma ymkeliga tillstånd.

1779. Intet synnerliga märkvärdigt kan anföras mera, än att den 21 december nyssförvekte klockan något öfver 10 om aftonen kjendes här någon rätt allvarsam rörelse af jordbävning. Bullret kom ifrån nordost och gick åt sydväst och det med den häftighet att fenstren i huset skallrade. Sedan skakningen var förbi, som nog hastigt skiedde, hördes en god stund derefter någon susning, som vahrade länge efter bullrandet. Gudi lof! att detta aflöp utan någon olägenhet annan, än att det ännu vakna folket blefvo förskräckte och nog bekymrade.

Du läsare, tag exemplen ovan som

en avspark för Din rapportering till redaktionen. Säkert har Du i Din forskning stött på spännande och läsvärda saker, som medlemsbladets läsare kan ha glädje av att få ta del av.

Redaktionen behöver också fler tips om matnyttiga arkiv. Känner Du till något som är mindre känt för flertalet forskare, bör Du snarast meddela redaktören.

I N N E H Ä L L

I detta medlemsblad hittar Du:

Den sanna historien om Slöss-hölet...	2-3
Kortkurs i etnologi.....	3
Statistiska Centralbyråns utdrag ur ministerialböckerna 1860-1897.....	4-7
Kvinnohistoriska årtal.....	7
Medlemsblad och forskarförteckningar...	7
Vigselsprojektet Claes.....	8
Släktforska te' 1000.....	9
Anor sökes, Forskarhjälp.....	9-10

REDAKTIONENS ADRESS

Värmlands Släktforskarförening
c/o Anders Höglund
Lisas Höjd 5
681 00 KRISTINEHAMN
Tel.: 0550/815 25

Den sanna historien om Slöss-hölet

I förra numret av "Nytt från..." fanns en notis om "smånamn", och nödvändigheten av att bevara dem för framtiden. Det ligger samtidigt ett stort värde i att försöka härleda smånamnens ursprung. Jag vill här ge ett exempel på ett försök till härledning av ett namn som aldrig funnits på en karta.

Alla trakter har så kallade vackra eller natursköna platser. Så har även Rudskoga i södra delen av Kristinehamns kommun. En av dessa är Bjurviken i nordvästra delen av sjön Skagern. Vid den viken finner man de två byarna Östra och Västra Bjurvik. I sänkan mellan den ligger den plats som denna artikel handlar om.

Många av de "moderna" varianterna till varför platsen fått sitt namn, går ut på att rivaliserande pojkgång strålat samman där, för att göra upp. Andra talar om att det har varit platsen för mera privata kraftmätningar. Alla dessa har en kärna av sanning i sig, eftersom det har förekommit ett slagsmål där, som fick ganska ödesdigra följder.

Onsdagen den 12 mars 1771 började som många andra morgnar, med att de två byarnas innevånare, efter morgonmålet gick till sina sysslor. Anders Jansson i Västra Bjurvik hade en timmerhög, som han hade tänkt att ta hand om, Anders Folkesson i Östra Bjurvik gick till skogen för att arbeta. Anders hustru Siri Ersdotter hade sysslor inomhus hela förmiddagen

Till 36-åriga Anders Ersson i Västra Bjurvik kom skomakaren för att göra skor. Hans hustru och dotter var också med. Hos dessa, och alla andra i byarna rådde normal verksamhet.

När Anders Jansson är på väg till sin timmerhög, hör han att någon huggar nere vid hopahagen. Han går in till **Anders Ersson**, och frågar denne om han vet vem som avverkar. Båda två tror att det kan vara **Bengt Arvidsson**, 50 år, som huggar ner en stor gran.

Efter en stund, bestämmer sig **Anders Ersson** för att undersöka saken närmare. Han sätter för hästen, för att samtidigt ta hem gärdesgårdsstör som han har liggande i närheten av granen, så att inte **Bengt** skall ta även dem.

Väl nedkommen till hopahagen, eller som mansa, Ängen, hittar **Anders Bengt**, som håller på att lasta sin slip med den nedhuggna granen. **Anders** säger att han vill ha med av timret eftersom granen stått på hopamarken. Det uppstår en kort ordväxling, och de båda går emot varandra. De är ganska arga, och plötsligt tar **Bengt** upp en två alnar lång stör. ▲

Med den ger han **Anders** två hårda slag mot huvudet.

Vid det här laget har de båda männens förehavanden uppmärksammats i båda byarna. Bland annat har skomakarens dotter hört de båda männens högljudda samtal. Hon rusar in till sin far och talar om att hon tror att de håller på att slå ihjäl varandra. **Anders Jansson**, som fortfarande är kvar i stugan, rusar ner till Ängen, tätt följd av **Anders Erssons** och skomakarens hustrur. **Anders Jansson** kommer ut lagom för att se hur **Bengt** slår **Anders**. Vid det andra slaget faller **Anders** till marken.

När **Bengt** ser **Anders Jansson** komma, går han mot sin häst, och bereder sig att köra hem lasset. **Anders Jansson** försöker hindra honom, med motiveringen att de borde vänta och se om den slagne skulle klara sig. Det ville inte **Bengt**, så **Anders Jansson** tar tag i tömmarna till hästen. **Bengt** ilsknar till, och ger honom ett slag så att han får ett blått öga. Nu är nästa slagsmål i full gång, och det slutar inte förrän **Anders Jansson** får ett sådant övertag att **Bengt** är tvungen att ge sig.

Så kunde man äntligen ägna sig åt **Anders Ersson**. Han var en stund helt medvetlös, och när han vaknade till, var han så dålig att han inte kunde tala. Det enda han sade, var att de som lade honom på släden, skulle ta det vackert.

Väl inne i stugan, klädde man av **Anders**, och lade honom på sängen. Efter en stund fick **Anders** uppkastningar av blod både genom näsa och mun. Mellan kräkningarna, kunde de övriga höra honom säga: "Gud, hjälp mig!"

Hans böner hjälpte dessvärre inte, tre dagar senare avled han.

Den redan nervöse **Bengt Arvidsson**, hade nu all anledning att vara orolig. Dödsfallet anmäldes till kronolänsmannen **Anders Lindberg**, som förde **Bengt** till fängelse i Karlstad.

Den dödes kropp undersöktes av en fältskärsgesäll vid namn **Ludwig Hoppenrath**. Han kunde konstatera att slagen orsakat att vänster tinningben var sönderkrossat i småbitar, och att sömmarna i skallbenet hade gått isär. Dessutom fanns i ▼

halva hjärnan levrat blod. Det fanns tecken på inflammation i buken, och på ett ställe var tarmarna "inkrupne i hwart annat till 3 tums längd". Avslutningsvis konstaterar fältskären att **Anders** inte hade klarat sig även om man tillkallat en läkare.

Visnums häradsrätt sammankallades till urtima ting den 10 april 1771, i gästgivargården i Vall. Till tinget in kallades alla vuxna och barn i både Östra och Västra Bjurvik. Först förhö rdes de ojäviga vuxna, därefter barnen, och sist de personer som genom släkt skap kunde anses jäviga.

Bengt Arvidsson erkände att det var han som utdelat det dödande slaget, och några vittnen sade sig ha sett detta.

Alla vittnen intygar dock att de inte kände till att det rått någon osämja mellan **Anders Ersson** och **Bengt Arvidsson**.

Tingsprotokollet avslutas på följande sätt: "...alldenstund **Bengt Arfwidsson** i Västra Bjurvik utan trångmål med en stör i wredesmod slagit **Anders Ersson** i samma hemman att han på tredje dygnet däraf död liutit...skall han **Bengt Arfwidsson** gifwa lif för lif, och således lif sitt mista."

Bengt återfördes till fängelset i Karlstad i väntan på "Kongl. HofRättens vidare utslag."

Hovrätten fastställde dödsdomen, och **Bengt Arvidsson** avrättades med hals huggning vid Rudskoga kyrka den 7 augusti 1771. Hans kropp lades avsides i Rudskoga kyrkogård.

Efterspelet till denna sorgliga historia blev att gärningsmannens hustru och barn inom kort flyttade från Bjurvik. Efter något år flyttade även offrets familj.

Den exakta platsen för slagsmålet är svår att peka ut. I folkmun kallas hela området mellan landsvägen och viken för **Slöss-hôlet**.

Framställningen är gjord fritt efter tingsprotokollet från Visnums häradsrätt, och artikeln har tidigare varit införd i Nya KristinehamnsPosten.

Anders Höglund

KORTKURS I ETNOLOGI

Veckoslutskurs på **Karlskoga folkhögskola** 28 - 30 oktober 1988. Kursen är på cirka 20 timmar.

Fredag:

kl. 15.00 - 17.00

Besök på Hembygdsarkivet

kl. 17.00 - 18.00

Kvällsmål på Folkhögskolan

kl. 18.00 - 21.00

Etnologi, allmän utveckling under 1800-talet. Föreläsning av Karin Öman (KÖ)

Lördag:

kl. 08.00 - 09.00

Frukost

kl. 09.00 - 12.00

Etnologi, värderingar, boende, hushåll m.m. (KÖ)

kl. 12.00 - 13.00

Middag

kl. 13.00 - 15.00

Historia. Föreläsning av Thorsten Olsson. (TO)

kl. 15.00 - 15.30

Eftermiddagskaffe

kl. 15.30 - 17.00

Konsthistoria, arkitektur, byggnadsstilar, dekorationer, dalmålningar m.m. (KÖ)

kl. 17.00 - 18.00

Kvällsmål

kl. 18.00 - 21.00

Filmer, diskussioner m.m., kvällskaffe

Söndag:

kl. 08.00 - 09.00

Frukost

kl. 09.00 - 12.00

Etnologi, sed och rit, samhälle och kyrka. (KÖ)

kl. 12.00 - 13.00

Middag och avslutning.

Kursavgifter:

Helpension för hela kursen: 550 kr.
Ej logi, men i övrigt hela kursen: 270 kr.

Bindande anmälan senast den 15 september till Olga Engström, Gösta Berlings väg 33, 691 38 Karlskoga, eller tel. 0586/505 73.

Arrangörer:

Karlskoga - Degerfors Släktforskar-klubb och Karlskoga Folkhögskola.

STATISTISKA CENTRALBYRÅNS UTDRAG UR MINISTERIALBÖCKERNA 1860 - 1897

Rullnr.	Födde Vigde Döde	År	Början	Slut
SC 966	F V	1860	Fb, Färnebo	Vb, Filipstad
SC 967	F D	1860 1861	Db, Färnebo	Fb, Dalby
SC 968	F V D	1861 1861	Fb, Fryksände	
	F	1862		Fb, Ed
SC 969	F V D	1862 1862	Fb, Gillberga	Db, Tveta
SC 970	F D	1862 1863	Db, Köla	Fb, Filipstad
SC 971	F V D	1863 1864	Vb, Färnebo	Fb, Bro
SC 972	F V D	1864 1864	Fb, Södra Ny	Db, Filipstad
SC 973	F V D	1865 1865	Fb, Färnebo	Db, Nyed
SC 974	F D	1865 1866	Db, Älvsbacka	Fb, Filipstad
SC 975	V D	1866	Vb, Färnebo	Db, Filipstad
SC 976	F V	1867 1867	Fb, Färnebo	Vb, Tveta
SC 977	F V D	1867 1868	Vb, Köla	Fb, Östra Ämtervik
SC 978	F V D	1868 1868	Fb, Västra Ämtervik	
	F	1869		Fb, Nysund
SC 979	F V D	1869 1869	Fb, Södra Råda	Db, Brunskog
SC 980	F V	1869 1870 1870	Db, Mangskog	Vb, Filipstad
SC 981	F D	1870 1871	Db, Färnebo	Fb, Lysvik (sept)
SC 982	F V D	1871 1871	Lysvik (sept)	Db, Filipstad
SC 983	F	1872	Fb, Färnebo	Fb, Filipstad
SC 984	F V D	1872 1873	Vb, Färnebo	Fb, Varnum
SC 985	F V D	1873 1873	Fb, Visnum	Db, Eda
SC 986	F D	1873 1874	Db, Arvika	
	F V	1874		Vb, Järnskog
SC 987	F V D	1874 1875	Vb, Köla	Fb, Boda
SC 988	F V D	1875 1875	Fb, Sunne	Db, Filipstad

STATISTISKA CENTRALBYRÅNS UTDRAG UR MINISTERIALBÖCKERNA 1860 - 1897

Rullnr.	Födde Vigde Döde	År	Början	Slut
SC 989	F V D	1876 1876	Fb, Färnebo	Db, Lungsund
SC 990	D F	1876 1877	Db, Nyed	Fb, Karlanda
SC 991	F V D	1877 1877	Fb, Blomskog	Db, Filipstad
SC 992	F V D	1878 1878	Fb, Färnebo	Db, Sillerud
SC 993	D F V	1878 1879 1879	Db, Holmedal	Vb, Hammarö
SC 994	V D F	1879 1880	Vb, Nor	Fb, Lysvik
SC 995	F V D F	1880 1881	Fb, Fryksände	Fb, Svanskog
SC 996	F V D F	1881 1882	Fb, Millesvik	Fb, Älvsbacka
SC 997	F V D	1882	Fb, Väse	Db, Östmark
SC 998	D F V D	1882 1883	Db, Lekvattnet	Db, Bro
SC 999	D F V	1883 1884	Db, Södra Ny	Vb, Filipstad
SC 1000	D F	1884 1885	Db, Färnebo	Fb, Filipstad
SC 1001	V D F	1885 1886	Vb, Färnebo	Fb, Lysvik
SC 1002	F V D F	1886 1887	Fb, Fryksände	Fb, Tveta
SC 1003	F V D F	1887 1888	Fb, Sillerud	Fb, Stora Kil
SC 1004	F V D	1888	Fb, Frykerud	Db, Filipstad
SC 1575	F V	1889	Fb, Färnebo	Vb, Boda
SC 1576	V D F	1889 1890	Vb, Sunne	Fb, Ekshärad (mars)
SC 1577	F V D F	1890 1891	Fb, Ekshärad (mars)	Fb, Borgvik
SC 1578	F V D	1891	Fb, Ed	Db, Filipstad
SC 1579	F V D	1892	Fb, Färnebo	Db, Grava (mars)
SC 1580	D	1892	Db, Grava (mars)	Db, Filipstad
	(innehåller även 1889 födelsebok Örebro län samt större delen av vigselbok, samma år)			
SC 1612	F	1893	Fb, Färnebo	Fb, Järnskog
SC 1613	F V D	1893	Fb, Köla	Db, Frykerud
SC 1614	D F	1893 1894	Db, Övre Ullerud	Fb, Stavnäs
SC 1615	F V	1894	Fb, Högerud	Vb, Brunskog

STYRELSEN FÖR VÄRMLANDS SLÄKTFORSKARFÖRENING

ORDFÖRANDE

VICE ORDFÖRANDE
Ingrid Johansson
 Värmskog Sättra
 671 95 Klässbol
 Tel. 0555/308 82

SEKRETERARE
Anette Stenbäck
 Stjärnsforsv. 111E
 683 00 Hagfors
 Tel. 0563/235 04

KASSÖR
Lars-Gunnar Sander
 Norra Berghaget
 667 00 Forshaga
 Tel. 054/727 54

LEDAMOT

Eivor Lantz
 Lindervägen 20
 663 02 Hammarö
 Tel. 054/257 27

LEDAMOT
Bo Cider
 Skolgatan 12
 660 60 Molkom
 Tel. 0553/103 78

LEDAMOT
Ingvar Dahl
 Ingesundsvägen 35B
 671 00 Arvika
 Tel. 0570/191 62

LEDAMOT
Sonja Petersson
 Ölmevägen 9A
 652 30 Karlstad
 054/11 94 11

SUPPLEANT

Anneli Möller
 Lupingatan 9
 653 45 Karlstad
 Tel. 054/16 01 25

SUPPLEANT
Lisen Schützer
 Stridsbol, Älgå
 671 00 Arvika
 Tel. 0570/250 17

SUPPLEANT
Carin Widén
 Kaprifolgatan 24
 653 45 Karlstad
 Tel. 054/16 19 13

SUPPLEANT
Berit Olsson
 Box 91
 667 00 Forshaga
 Tel. 054/713 50

REDAKTÖR

Anders Höglund
 Lisas Höjd 5
 681 00 Kristineh.

MATERIALFÖRVALTARE

Bo Cider
 Emigrantregistret
 Tel. 054/15 92 72

POSTGIRO
 46 96 60-5

ARKIV
Gamla Badhuset
 Strandgatan 4 Box 331
 651 05 Karlstad

UPPROP OM

SLÄKTFORSKA TE´ 1000

I samband med Sveriges Släktforskarförbunds årsmöte den 1 och 2 oktober i Skara, planerar vi en utställning av släktutredningar där minst 1000 anor är kända.

Vill Du vara med kan Du sända in Dina uppgifter som tar upp mer än 1000 namn redovisade på något trevligt sätt.

Vi emotser bidragen **senast den 1 augusti 1988**, till
 Stifts- och landsbiblioteket
 Box 194
 532 23 Skara
 Märk kuvertet **Släktforska te´1000**.
 Förfrågningar kan göras hos Björn Lip-
 pold, tel. 0511/108 15.

ANOR SÖKES ANOR SÖKES

Jag önskar kontakt med dem som i sina anor har några av följande:

Torparen **Per Ersson**, Skäggegård, Lysvik, f. 1761 i Myringby, Lysvik, och hans hustru **Kerstin Olofsdotter**, f. 1762 i Skäggegård.

Torparen **Olof Börjesson**, Västanvik, Fryksände, f. 1763 i Östmark, och hans hustru **Maret Olofsdotter**, f. 1769 i Västanvik.

Sigrid Persdotter, f. 1783 i Uppgården, Höljes, N Finnskoga.

Daniel Hindriksson, torpare i Kärrbackstrand, N Finnskoga, f. 1774 i Järpliden, N Finnskoga, och hans hustru **Anna Persdotter**, f. 1785 i Järpliden.

Jag har fått uppgift om att det finns en släktforskarrets i Dalby. Vem kontaktar man?

Holger Ström Sommaradress:
Johannelundsvägen 6 PL 2791
902 39 Umeå 827 00 Ljusdal

ANOR SÖKES ANOR SÖKES

Söker uppgifter om någon i föreningen forskar i Ny socken (Jösse Ny) i Jösse härad. Är intresserad av data gällande **Norseruds säteri** i denna socken samt om ägarläkterna på 1600-talet, Bratt af Höglunda, Örneberg och Blankenfjell. Är också intresserad av personer med släktnamnet **Örneberg**.

Tacksam för svar.

P Claesson
Hjortgatan 3
510 54 Brännhult

ANOR SÖKES ANOR SÖKES

Jag refererar till Runar nr 2/1983, (släkt-)

historisk tidskrift för Östfold, Norge), och tillåter mig att fråga om det finns någon hembygds litteratur (bygdeböcker, släktböcker) som omfattar Smolmark, Vännacka och Karlanda i Värmland?

Jag söker också en släkthistoriskt intresserad person i ovannämnda området.

Svein Nafstad
Gamle Hovseter vei 14
Oslo 7
Norge

ANOR SÖKES ANOR SÖKES

Jag söker min farmors farfars anor. **Anders Johannesson**, f. 1807 19/10 i Östra Ugglesäter, död 1894 22/12. Hans föräldrar **Johannes Andersson**, f. 1780 11/9, död 1849 11/1 i Östra Ugglesäter. Hustru **Stina Magnidotter Torszell** f. 1777 16/8, Huggenäs, död 1863 6/2. Stina Magnidotter Torszell var dotter till **Magnus Torszell** och hans hustru **Greta Billström**. Jag har inga data när de är födda eller döda. Kan någon hjälpa mig?

Ann-Britt Axelsson
Lasarettsgatan 41C
972 00 Gällivare

Red. anm.: Du frågar också i Ditt brev hur man betar sig för att söka amerikasläktingar. Vänd Dig per brev eller telefon till Emigrantregistret i Karlstad. Deras adress är:

Box 331
651 05 Karlstad Tel. 054/15 92 72

ANOR SÖKES ANOR SÖKES

Till Värmlandsarkiv kom nedanstående brev, som vidarebefordrades till redaktören för detta medlemsblad. Det är avsänt av

Jonas Hedberg
Sandhamnsgatan 25, 1 tr
115 28 Stockholm

Kollegan A Larssons (Kristinehamn) släktsamling förvaras numera på Värmlandsarkiv. Min släkt (Hedberg) upptas däri. Enligt Larsson var Lars Hedbergs (f. 1733) fader Anders "en bonde som bodde på en hed med ett berg, och därav namnet". Detta är dock fel. Anders, (f. 1704, d. 1770) var sadelmakare i Lidköping.

Jag vore mycket tacksam att få veta om Larsson har något belegg för detta med bonden, eller om det gäller någon generation tidigare?

ANOR SÖKES ANOR SÖKES

Nedanstående brev kom till redaktionen från

Charles Engström
51 Fourth Street
Youngsville, Pa 16371
USA

I översatt version lyder det:

Jag försöker hitta **Charles (Karl) J. Fredrikssons** far. Charles föddes i Svanskog 1872. Hans mor var **Maja Stina Persdotter**. Hon föddes i Näs, Svanskog 1846 17/12, och gifte sig med **Anders Johansson**, Svanskog, 1890 5/4.

Jag söker Maja Stinas förste man, samt deras föräldrar, samt annan tillgänglig information om familjen Fredriksson.

Jag söker också föräldrarna till **Elisabeth Petersson**, född i Lungsund 1875 20/2. Hon kom till Amerika i juni 1894.

Charles J Fredriksson och Elisabeth Petersson gifte sig i Warren Pa, USA ca 1899. De är min frus "grandparents", och jag önskar uppgifterna som en gåva till henne och hennes familj.

FORSKARHJÄLP

Jag är släktforskare, och medlem i GF. Jag har några anor i Värmland, t.ex. i Brunskog, Arvika, Eda och Visnum. Jag är också intresserad av folkliv- och hembygdsforskning. Jag har svårt att i en del fall orientera mig i mikrofilmerna från 1700-talet, och söker någon/några som kan hjälpa mig.

Inga Lill Mellqvist
Spireabågen 40
162 35 Vällingby

Red. anm.: Du frågar också vad som blivit av enkäten om värmlandsforskning som Du besvarade 1986. Den är på gång under sommaren, och alla som besvarat enkäten kommer att få en katalog per post till ett överkomligt pris. De som inte finns med i katalogen, men ändå vill ha den, kan beställa den från Värmlands läns Bildningsförbund, V Torggatan 5, Karlstad.

REDAKTÖREN ÖNSKAR FA BETYDLIGT FLER BREV FRAN LÅSEKRETSEN, MED BIDRAG TILL MEDLEMSBLADET. DET KAN RÖRA SIG OM KASERIER, ARKIVTIPS, MÖTES-ANNONSER, SLÄKTTRÄFFAR, MM MM. FATTA PENNA ELLER SKRIVMASKIN! GÖR DET TILL EN VANA ATT HALLA KONTAKT MED REDAKTÖREN!